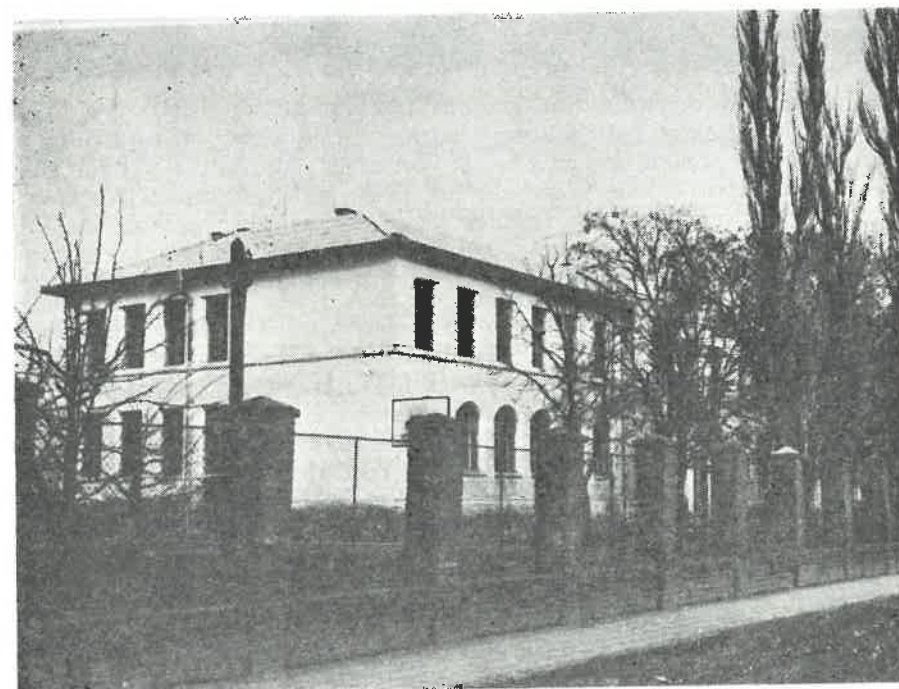

speciale commissione elabora un progetto per la riorganizzazione dell'ospedale; viene fondato il consiglio d'ospedale; La Commissione ordina la divisione dell'ambiente entro il complesso degli edifici con l'intenzione di costruire una sala da pranzo e la cucina per il Ricovero. Tutti i mezzi della donazione del primario fiumano Cambieri affidati all'amministrazione dalla Cassa comunale; per il secondario viene scelto il dr Giovanni Kiseljak. L'ospedale riceve un suo statuto il quale viene accettato dal Consiglio municipale. L'ospedale aveva due primari e due secondari medici, in più vi lavoravano 18 sorelle della Carità. L'ospedale alla fine dell'anno 1879, aveva 184 letti in 5 reparti: medicina, manicomio, chirurgia, malattie veneree e maternità. Lo statuto dell'ospedale era molto avanzato e garantiva a questo Istituto una base seria per il lavoro medico. Il diretto successore di questo ospedale a oggi L'ospedale generale »Frattelli dr Sobol«.

POSLERATNI RAZVOJ BOLNICE U VRŠCU (1914 — 1967)

Živa ŠLJAPIĆ
Mihajlo STANIVUKOVIĆ

KRAJEM 1944. GOD. GRADSKA BOLNICA U VRŠCU SE NALAZILA u zgradi kod Stočne pijace (Đure Cvejića 28, danas Osnovna škola »Živa Jovanović«). Bolnica je imala interno i hirurško odeljenje, a upravnik je bio dr Aleksandar Hibš. Na internom je radio dr Artur Klir, internista, a na hirurškom dr Aleksandar Hibš, hirurg, dr Aleksandar Semajer, hirurg-ortoped i dr Kosta Eškutović, lekar opšte prakse¹.

Slika 1. Gradska bolnica u Vršcu 1944.—1947.

Još za vreme borbi za oslobođenje Vršca, u bolnicu su smeštani ranjeni partizani i borci Crvene armije. Pored bolnice za smeštaj ranjenih i obolelih korišćene su i zgrade kasarne u Sterijinoj ulici, hangari kod že-

ljezničke stanice, zgrada mlekare, gimnazije, nekadašnje varoške bolnice u Ljubljanskoj 1, zatim zgrada u Sterijinoj 2 sa oko 35 kreveta i prostori kupatila u Miloša Obilića 5 sa oko 15 kreveta. Kroz bolnicu je prošlo oko 4500 ranjenika i bolesnika Narodnooslobodilačke vojske i Crvene armije^{1 2}. 8. oktobra 1944. godine, za vreme boravka Vrhovnog štaba Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Jugoslavije u Vršcu, bolnicu posećuje Maršal Jugoslavije Josip Broz Tito, a nešto kasnije i komandant Trećeg ukrajinskog fronta Maršal Fjodor Ivanovič Tolbuhin².

Po oslobođenju Vršca, 2. oktobra 1944. god. dr Hibš i dr Eškutović su mobilisani u jedinice Narodnooslobodilačke vojske. Po svemu sudeći, dr Eškutović je, izvesno vreme, radio zajedno sa dr Mitom Đurićem u Vojnoj bolnici za tuberkulozu koja je bila smeštena u sanatorijumu »Sanitas« (danas zgrada internog odeljenja)¹. Dr Nikola Radulović, lekar opšte prakse, počinje da radi u Gradskoj bolnici izgleda po oslobođenju grada ili, što je verovatnije, prema kasnijoj dokumentaciji, krajem marta 1945. god. Početkom avgusta 1945. god. dr Marko Ivačković, lekar opšte prakse, postaje upravnik Gradske bolnice i radi na internom odeljenju, a septembra iste godine, vrativši se iz zarobljeništva, dolazi i dr Vitomir Govedarević, hirurg^{1 4}.

U zgradi preko puta bolnice smešteni su oboleli od kožnih bolesti, posebno šuge, pod nadzorom dr Milorada Petrovića, lekara opšte prakse. Po izvesnim tvrđenjima bolesnike je obilazio dr Petar Zurin, dermatovenerolog, koji je vodio kožno odeljenje Gradske bolnice za vreme rata¹.

Prema nekim tvrđenjima, još krajem 1944. god., na inicijativu organizacije Antifašističkog fronta žena i zdravstvenih radnika, osnovano je u Vršcu Narodno porodilište sa oko 10 postelja. Pouzdaniji podaci govore da je Narodno porodilište postojalo tek 1946. god. u zgradi u Abraševićovoj 22, van sklopa Gradske bolnice kojoj se pripaja, izgleda, decembra 1946. god. Nešto ranije, oktobra 1946. god., po izlasku iz logora, u bolnicu ponovo dolazi Dr Aleksandar Semajer, hirurg-ortoped^{1 4}.

Posle iseljenja vojne bolnice za tuberkulozu i adapticije zgrade, početkom 1947. godine Gradska bolnica prelazi u zgradu sanatorijuma »Sanitas«. U leto 1947. god. bolnica ima Interno, Infektivno i Hirurško-ginekološko odeljenje sa porodilištem i mrtvačnicu. Interno i Hirurško-ginekološko odeljenje su smešteni u zgradi sanatorijuma, Porodilište je u zgradi u Abraševićovoj 22, a Infektivno odeljenje i mrtvačnica se nalaze u zasebnoj zgradi u krugu bolnice. Na Internom odeljenju rade dr Ivačković i dr Klir, istovremeno obilaze i bolesnike na Infektivnom odeljenju, a hirurško-ginekološko vode dr Govedarević, dr Radulović i dr Semajer. U hirurškoj ekipi, pored lekara, bila je i instrumentarka Desanka Putnik, a anesteziju su vršili bolničari pošto bolnica nije imala medicinskih tehničara. U bolnici rendgen preglede obavlja honorarno dr Milan Jovanović, lekar opšte prakse¹.

Iako se ne zna tačno posteljni fond — izgleda da nije nadmašio predratni od 90 postelja³. Poznato je da je bolnica 1947. god. primala dnevno i 132 bolesnika, no često i po dva u jednu postelju. Bolnička dežurstva su obavljali instrumentarka i bolničari, a po potrebi pozivali lekare koji su bili u kućnoj pripravnosti. Zgrada bolnice se zagrevala centralnim grejanjem

Slika 2. Istočna zgrada Gradske, kasnije Opšte bolnice

pomoću uglja, a snabdevanje vodom se vršilo iz rezervoara na krovu zgrade gde se voda dovlačila crpkama iz obližnjeg bunara¹.

Krajem 1947. god. dr Klir odlazi u Suboticu, a pošto je dr Ivačković, planškom raspodelom kadrova, premešten na Cetinje, vršilac dužnosti upravnika postaje dr Govedarević¹. 1948. god. vraća se dr Ivačković, ponovo postaje upravnik bolnice i radi na Internom i Infektivnom odeljenju. U to vreme u bolnici i dalje rade dr Govedarević, dr Radulović i dr Semajer¹. Krajem 1948. god. Gradska bolnica je imala 40 zaposlenih: 4 lekara, 1 lekarskog pomoćnika, 1 instrumentarku, 1 babicu, 11 bolničara, odnosno 18 zdravstvenih i 22 nemedicinska radnika⁴. U toku 1945. god. kroz bolnicu je prošlo ukupno 1780 bolesnika, 1946. god. broj lečenih se nešto povećava — 1994, da bi sledeće dve godine postao gotovo za trećinu veći, 1947. god. — 2778, a 1948. god. — 2819⁵.

Izgleda da početkom 1949. god. počinje da radi Laboratorija za rutinske analize, pošto se prvi laborant, Jelisaveta Popović, pojavljuje u matičnim knjigama bolnice 13. januara 1949. god.⁴ 1. oktobra 1949. godine za upravnika dolazi Stevan Stakić, jedini upravnik bolnice koji nije bio lekar, i ostaje do 1. jula 1950. god.⁴

Po odlasku Stakića, upravnik ponovo postaje lekar — dr Nikola Radulović. Tada nastupa period čestih izmena lekara — juna 1951. god. dolazi dr Branislav Bogdanov, lekar opšte prakse, koji honorarno radi na Hirurškom odeljenju, a avgusta odlazi dr Ivačković, izgleda istovremeno kad i dr Semajer, u Dom narodnog zdravlja. Marta 1952. god. primljen je dr Mirko Vladislavljević, iskusni lekar opšte prakse, za rad na Internom

i infektivnom odeljenju, a mesec dana kasnije dolazi dr Branka Bogdanov, supruga dr Branislava Bogdanova, koja radi kao stalni bolnički lekar na Internom odeljenju¹. Početkom 1952. god. mrtvačnica se preseljava iz zgrade Infektivnog odeljenja u zasebnu zgradu, a u zgradi Infektivnog odeljenja počinju da se vrše prepravke¹.

Još sredinom 1951. god. u Vršcu se pojavljuje izvesni Jovan Halupka, obučar i deratizator po kvalifikacijama sa tvrdnjom da je pronašao novi lek protiv raka. Halupki je omogućen rad u Zgradi za rehabilitaciju radnika na Bregu (danas zgrada društveno-političkih organizacija)^{7 8}. Sredinom 1952. god., zahvaljujući podršci izvesnih uticajnih ljudi, Halupka smešta svoje »lečilište« u zgradu prepravljelog Infektivnog odeljenja. Iako se Halupkini pacijenti snabdevaju hranom iz bolničke kuhinje, njegovo odeljenje nije u sklopu Gradske bolnice. On je tretirao pacijente kod kojih je već bilo dijagnostikovano maligno oboljenje i koji su, posle operativnog tretmana ili zračenja, navodno smatrani neizlečivim bolesnicima. Njegov lek — sok nekih trava u vidu čajeva, masti i blatnih obloga prema tvrđenju izvesnih novinskih izveštača, »neopravdano potcenjivan od strane medicinskih stručnjaka, doprineo je izlečenju mnogih beznadežnih slučajeva.« Nepriзнat od medicinskih stručnjaka, a podržan od izvesnih uticajnih ljudi, Halupka je imao averziju prema »doktorčićima« i zabranjivao im pristup na svoje odeljenje^{1 8}. No ilustracije radi, navodimo, perom novinskog izveštača, način dejstva Halupkinih lekova: »... Pacijent posle izvesnog vremena uzimanja njegovih čajeva izbacuje kroz mokraćne organe telo raka, koje može da bude veličine jajeta, a nekad čak i skoro kao glava novorođenčeta. Trave imaju u sebi sastojke koji ubijaju rak«.⁸ Tako sredinom 1952. god. umesto boljih uslova za rad, Gradska bolnica dobija i jednog »čudotvorca« za podstanara.

1952. god. u bolnici radi iskusni hirurg prim. dr Dušan Malušev koji je kao penzioner došao iz Subotice, a 1953. god. dolazi i dr Milan Pavkov, lekar opšte prakse, koji radi honorarno na Internom odeljenju.¹ U to vreme, tačnije 1. aprila 1953. god. Gradska bolnica menja naziv u Opšta bolnica¹. Zbog izvesnih neslaganja sa dr Govedarevićem dr Radulović radi samo sa dr Maluševom, a dr Govedarević sa dr Bogdanovom. Pošto koriste istu operacionu salu, ekipe se smenjuju radeći naizmenično po tri dana u nedelji. Dr Malušev i dr Radulović rade pretežno ginekološke operativne zahvate¹.

Delom zbog lične netrpeljivosti prema dr Govedareviću, a delom i uvređen, kao upravnik bolnice, postupkom oko Halupke, dr Radulović napušta bolnicu 7. jula 1953. god. i odlazi u Dom narodnog zdravlja¹. Posle jedne neuspele operacije, avgusta 1953. god. i dr Govedarević ređe operiše, te, obavivši poslednju operaciju 14. januara 1954. god., odlazi iz Vršca.^{1 4} U to vreme, krajem 1953. god. povlači se i dr Malušev, a početkom 1954. dr Pavkov emigrira u Rumuniju¹. Kako početkom 1954. god., posle brojnih intervencija istaknutih zdravstvenih radnika, Halupka napušta Vršac, dr Radulović se vraća u bolnicu, ali već 31. januara 1954. god. definitivno napušta bolnicu i obavlja privatnu praksu^{1 4}.

Pošto je Hirurško-ginekološko odeljenje sa porodilištem ostalo gotovo bez lekara — radi samo dr Branislav Bogdanov, 1. februara 1954. god. primljen je prim. dr Vilko Baum, hirurg, koji postaje šef odeljenja, a mesec

dana kasnije dolazi i dr Milorad Đonin, lekar-pripravnik. Kako u leto 1954. odlazi dr Branislav Bogdanov, juna meseca je sklopljen ugovor sa prof. dr Nikom Miljanićem, hirurgom, koji, zajedno sa Petrom Peškirom, studentom medicine, radi na hirurško-ginekološkom odeljenju^{1 4}. Dr Branka Bogdanov odlazi iz bolnice aprila 1954., te na Internom odeljenju radi samo dr Mirko Vladislavljević, istovremeno obilazi bolesnike na Infektivnom odeljenju i obavlja dužnost upravnika bolnice. Kada se 17. oktobra 1954., u bolnicu vraća dr Ivačković, dr Vladislavljević sledećeg dana odlazi u Dom narodnog zdravlja. Oktobra 1954. primljen je dr Nenad Smederevac, lekar-pripravnik, koji radi na Internom odeljenju i postaje vršilac dužnosti upravnika bolnice. Nekoliko dana pre odlaska dr Smederevca, primljen je Radivoj Katić, referent III vrste, koji postaje pomoćnik upravnika^{1 4}.

U to vreme kapacitet Opšte bolnice je 107 postelja. Na Infektivnom odeljenju se smeštaju, pored obolelih od zaraznih bolesti, posebno od tetanusa, i neinfektivni moribundni bolesnici. Bolnica ima jedan ispravan rendgen-aparat na kome honorarno rade ftiziolog ili lekari opšte prakse Doma narodnog zdravlja. U laboratoriji rade samo rutinske analize laboranti Ljubiša Jovanović i Ljiljana Jovanović rođ. Živanović dok bolničku apoteku vode farmaceutski pomoćnici Marija Opačić i Bisenija Peškirović^{1 4}. Dežurstvo u bolnici obavljaju lekari Doma narodnog zdravlja¹.

Januara 1955. god. za upravnik Opšte bolnice dolazi dr Živa Šljapić, pedijatar^{1 14}. Tada počinje da se vrši adaptacija zapadne zgrade sanatorijuma »Sanitas« (danas Odeljenje za bolesti uva, grla i nosa), a privremeno osniva Dečje odeljenje u istočnoj zgradi, najpre u jednoj, potom dve i najzad tri sobe sa 18 kreveta¹.

Pošto je 31. januara 1955. god. istekao ugovor sa prof. dr Nikom Miljanićem, koji nije produžen, on odlazi iz Vršca, prim. dr Baum, posle bolesti i operacije, prestaje da radi, a nešto kasnije Peškirović dobija stipendiju da nastavi studije medicine. Kako na Hirurško-ginekološkom kome i dalje organizaciono pripada porodilište ostaje samo dr Đonin, poziva se dr Marija Granić koja prekida specijalizaciju iz hirurgije u Beogradu i radi u prisustvu dr Semajera, u to vreme hirurga Doma narodnog zdravlja¹. S obzirom na tešku kadrovsku situaciju, posredstvom upravnika Dečje klinike u Beogradu prof. dr Dimitrija Jovčića, privremeno su angažovani za rad na Hirurško-ginekološkom odeljenju dečji hirurzi iz Beograda dr Milutin Đaja, dr Miroslava Živkucin i dr Jelena Đoković i hirurg iz Smedereva dr Milutin Dimitrijević. Oni su radili ukupno osam meseci, od juna 1955. do januara 1956. god., naizmenično po mesec dana. Njihovim dolaskom dr Granić se vraća na dovršenje specijalističkog staža. U to vreme, u leto 1955. god. Porodilište se seli iz zgrade u Abraševićevoj 22 u zgradu preko puta bolnice (danas Očno odeljenje)¹.

5. avgusta 1955. god. u adaptiranu zapadnu zgradu Opšte bolnice smešta se Dečje odeljenje sa 49 postelja, dečjom kuhinjom i specijalističkom ambulantom¹. Sa dr Šljapićem koji je šef odeljenja i upravnik bolnice, radi i lekar-stažer dr Ljiljana Nikolić^{1 4}.

Septembra 1955. primljen je dr Vojislav Dakić, oftalmolog^{1 4}, no kako se prostorije u zgradi preko puta bolnice gde je do tada bila smeštena uprava

Slika 3. Zapadna zgrada Gradske, kasnije Opšte bolnice

tek adaptiraju za potrebe Očnog odeljenja, dr Dakić radi honorarno u Domu narodnog zdravlja. 6. februara 1956. otvara se Očno odeljenje sa 23 postelje¹.

Krajem 1955. god. ustanovljava se mesto odeljenjskih sestara. Na Hirurško-ginekološkom odeljenju dužnost odeljenjske sestre vrši Marija Jovanović, na internom Marija Jurišić, a na dečjem Julka Lepedat — Ranišav^{1 4}.

Novembra 1955. godine primljen je dr Stevan Ćirić, specijalizant hirurgije, februara 1956. počinje da radi na Hirurško-ginekološkom odeljenju i ubrzo, po polaganju državnog ispita, postaje šef odeljenja. Na odeljenju radi i dr Živko Petrović, lekar opšte prakse; posle kraćeg prekida, aprila 1956., vraća se Dr Đonin, a iz Doma narodnog zdravlja dolazi dr Nikolaj Bosiok, lekar opšte prakse. Sredinom 1956. god. primljen je dr Milutin Samuilov koji je radio kao vojni lekar na hirurgiji i upućuje se na završetak specijalizacije odakle se vraća marta 1957. istovremeno kad i dr Marija Granić^{1 4}.

Tokom 1956. god. počinju da rade specijalističke ambulante: hirurška, dečja i očna. Rad se obavljao u popodnevним časovima, van radnog vremena, tri dana u toku nedelje¹.

Početkom 1956. god. bolnica dobija ime Opšta bolnica »Anđa Ranković« po narodnom heroju Anđi Ranković rođ. Jovanović, tekstilnoj radnici iz Vršca, koja je poginula na Dumića visu kod Gackog, 11. juna 1942. god. kao zamenik komesara čete IV bataljona Druge proleterske brigade^{1 14 2}.

Od decembra 1956. god. u bolničkoj apoteci radi mr ph Elena Bure. Do leta 1957. god. nema nikakvih većih kadrovskih promena. Infektivno odeljenje nema stalnog lekara, no tu se više ne smeštaju moribudni bolesnici, već lekari Internog odeljenja vode odrasle bolesnike, a pedijatar decu. Kapacitet bolnice je 192 postelje, a stalni dežurni lekar dr Živko Petrović¹. Na zahtev dr Žive Šljapića, Narodni odbor sreza Vršac razrešava ga dužnosti upravnika Opšte bolnice »Anđa Ranković« 20. jula 1957. god.¹⁴ Za upravnika bolnice postavljen je dr Vojislav Dakić.¹

Avgusta 1957. god. dolazi dr Radenko Tešić, ginekolog, i Ginekološko odeljenje sa porodilištem se izdvaja iz sastava Hirurškog odeljenja, a početkom 1958. god. proširuje svoje kapacitete. Sa dr Tešićem radi i dr Đonin, a na Hirurškom odeljenju ostaju dr Ćirić, dr Granić, dr Samuilov, dr Petrović i dr Bosiok^{1 4 5}. Krajem 1957. god. primljena je dr Jesenka Stanković koja radi na Dečjem odeljenju, a u isto vreme, oktobra meseca dolazi dr Ivanka Đurđev za lekara Internog i Infektivnog odeljenja i šefa bolničke Laboratorije. Dolaskom lekara Laboratorija proširuje domen svog rada^{1 4 5}. Decembra 1957. god. ustanovljava se mesto glavne sestre bolnice na koje je postavljena medicinska sestra Dečjeg odeljenja Julka Lepedat¹.

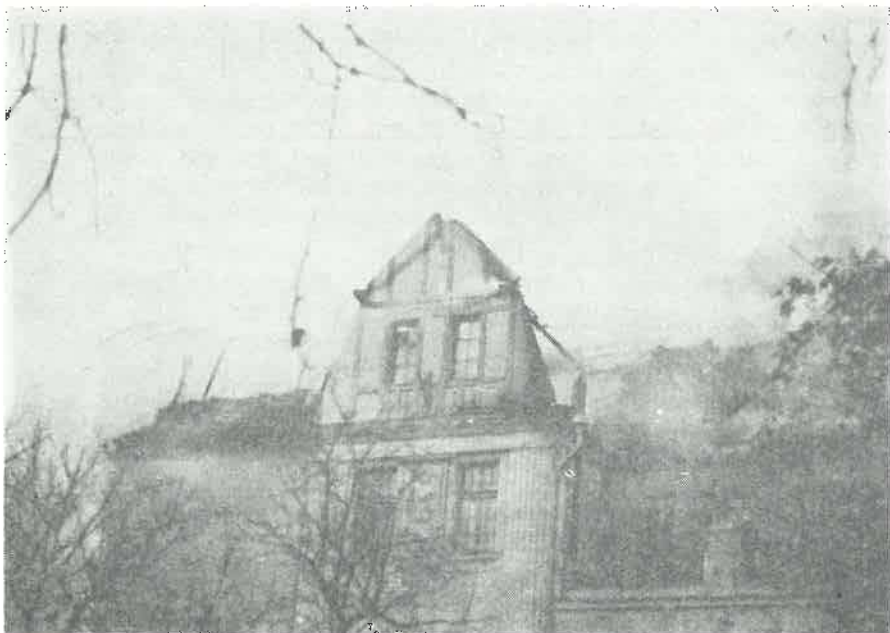
Još 1956. god. u sklopu Laboratorije, laborant Budiša Gavrilović radi krvne grupe na pločici. Godine 1957. pokušano je organizovanje Kabineta za transfuziju krvi u kome bi radio i lekar, no kako dr Ivačković odlazi krajem marta 1957. u Dom narodnog zdravlja^{1 4 5}, prvi lekar u Kabinetu za transfuziju postaje, po završetku staža jula 1958. god. dr Mirko Čupković^{1 4 5}.

Početkom 1959. god. u bolnicu se vraćaju dr Marko Ivačković i dr Aleksandar Semajer. U to vreme se, umesto Doma narodnog zdravlja, formiraju zdravstvene stanice. U sklopu Prve zdravstvene stanice se osniva istureno odeljenje bolnice u kome dr Semajer, hirurško-ortoped, radi u doмену male hirurgije.^{1 5}

28. novembra 1959. god., oko 11 časova, na potkrovlju iznad Internog odeljenja izbio je požar koji se, zahvativši zapadni deo zgrade, širio prema sredini. U gašenju požara koji je trajao punih sedam časova, učestvovali su vatrogasci iz Vršca i Zrenjanina, pripadnici JNA i Narodne milicije, bolničko osoblje i građani^{1 9 10 11}. Za vreme požara, u operacionoj sali na prvom spratu zgrade, radila je hirurška ekipa koju su sačinjavali dr Milutin Samuilov, dr Nikolaj Bosiok dr Miroslav Bošnjak, instrumentarka časna sestra Restituta i anestetičar Milutin Gavrilov. Uprkos opasnosti koja je pretila, ekipa je uspešno okončala operaciju uklještena kile kod šezdesetogodišnje domaćice iz Vršca Julke Batalo.^{1 9 10 11 13 5}

Još za vreme trajanja požara započeta je evakuacija bolesnika. Dvadeset težih bolesnika je prebačeno kolima Stanice hitne pomoći iz Zrenjanina u bolnice u Pančevu i Zrenjaninu^{1 10 11}. Bolesnici Internog odeljenja premeštaju se na Infektivno, a Hirurškog u prostorije gde se dotada nalazila uprava u zapadnoj zgradi i u susednu zgradu DTV »Partizan«. Infektivno odeljenje se privremeno ukida, a sve složenije operacije prestaju da se vrše do septembra 1960. god.¹

Iako su uslovi za rad bili teški, bolnica nastavlja da radi i posle požara¹², vrši se privremena reorganizacija Hirurškog odeljenja tako što Septično

Slika 4. Požar u bolnici 28. novembra 1959.

odeljenje ostaje u zgradi DTV »Partizan«, a aseptično smešta u zapadnu zgradu bolnice gde se obavljaju i lakši operativni zahvati. Pacijenti čija su oboljenja zahtevala složenije operativne intervencije, upućuju se u bolnicu u Pančevo. Neposredno posle požara vrši se vanredno inventarisiranje radi procene štete. Istovremeno se popravljaju istočna zgrada i angažuje arhitekta Ing Ristić za izradu idejnog i generalnog plana nove bolnice¹.

U leto 1960. god., zbog niskog vodostaja u bunaru iz kojeg se bolnica snabdevala vodom, cisternama vršačke pivare voda se dovozila iz jednog bunara u Vlajkovcu. U to vreme izbija epidemija enterokolitisa kod osoba lja bolnice sa 12 obolelih. Kod četvoro obolelih izolovana je *Salmonella typhi* Eberth i dokazano da je reč o epidemiji trbušnog tifusa hidričnog porekla. U cilju prevencije, sve osoblje bolnice je vakcinisano protiv trbušnog tifusa, a bolesnicima je davana samo prokuvana voda¹.

3. septembra 1960. god. otvaraju se Hirurško i Interno odeljenje u popravljenoj istočnoj zgradi koja je sada priključena na gradski vodovod, a Infektivno odeljenje ponovo može da prima bolesnike u svojim starim prostorijama koje je privremeno koristilo Interno odeljenje¹. Iako se radilo pod neuporedivo težim uslovima, broj bolesnika koji su lečeni u toku 1960. godine, posle požara, nije se bitno smanjio — 8394 prema 8578 u toku 1959. ili 8266 u toku 1958. god.¹⁵

Pošto su obezbeđena sredstva za izgradnju nove bolnice, na dan oslobođenja Vršca, 2. oktobra 1960. god., Isa Jovanović, član Izvršnog veća NR Srbije položio je kamen-temeljac novom objektu¹.

U toku 1960 i 1961. god. bolnicu napuštaju nekoliko lekara. Gubitak nije bilo lako nadoknaditi tim pre što se radilo o specijalistima ili lekarima čiji se povratak sa specijalizacije očekivao. Posledice požara, epidemije tifusa, gubitak stručnih kadrova čine period od 1959. do 1961. god. jednom od svakako najtežih faza razvoja bolnice u Vršcu. Ipak, našlo se snage da se teškoće premoste pa čak i započne izgradnja nove bolnice¹⁴.

Tabela 1

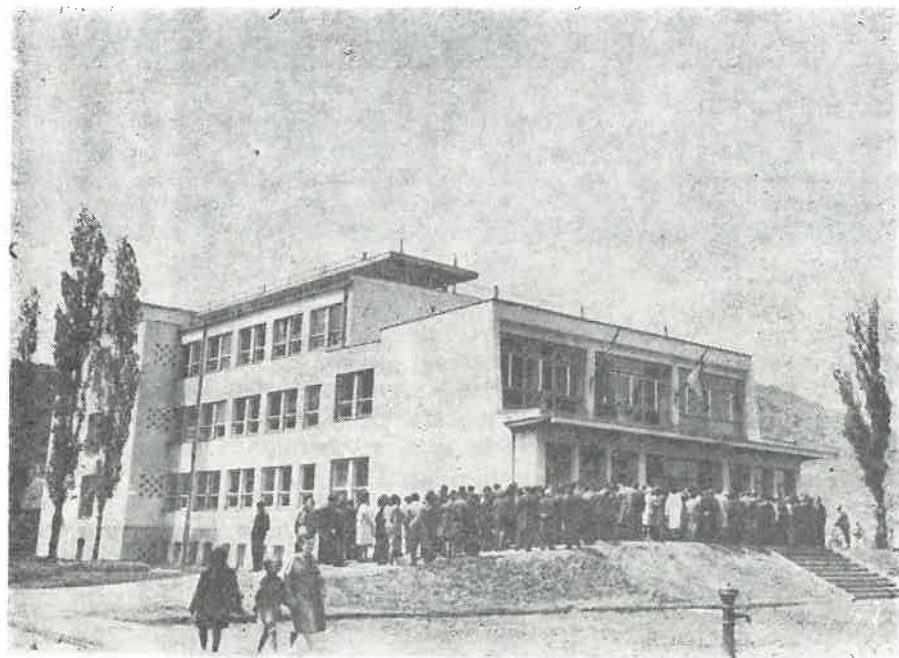
Broj lečenih, posteljni fond i otvaranje novih odeljenja

Godina	Broj bolesnika u toku godine	Broj postelja	Otvaranje novih odeljenja
1945.	1780	90	1945. postoje Hirurško-ginekološko i i Interno
1946.	1994		1946. Porodilište
1947.	2778		1947. Infektivno
1948.	2819		
1949.	2815		
1950.	3108		
1951.	2895		
1952.	3550		
1953.	3953		
1954.	4000		
1955.	5002	107	1955. Dečje
1956.	6185		1956. Očno
1957.	7337	192	1957. Ginekološko-akušersko
1958.	8266		1958. Kabinet za transfuziju
1959.	8578		
1960.	8394		
1961.	9438	258	
1962.	9055		
1963.	9508		1963. Odeljenje za uvo, grlo i nos
1964.	10091		
1965.	10330	405	1965. nova bolnica
1966.	10822		
1967.	9071		1967. integracija

1. marta 1961. god. upravnik Opšte bolnice »Anđa Ranković« postaje dr Petar Peškiri, lekar specijalizant hirurgije¹⁶. U toku aprila 1961. god. organizuje se »Nedelja praktičnog lekara« u cilju boljeg stručnog povezivanja bolničkih lekara sa lekarima vanbolničkih zdravstvenih ustanova¹. To je period krupnih društvenih promena u zdravstvu. Na osnovu Opšteg zakona o organizaciji zdravstvene službe, usvojenog od Savezne narodne skupštine 28. oktobra 1960. god., koji je sadržavao značajne novine u proširenju društvenog upravljanja u zdravstvenim ustanovama, počinje faza samoupravnog odlučivanja u zdravstvu. U jesen 1961. god. radnici bolnice biraju prvi Upravni odbor čiji je predsednik bio dr Đurica Gluvakov¹⁶.

To je istovremeno, i period kadrovskih osveženja — svake godine bolnica prima nove, uglavnom mlade kadrove. Maja 1963. god. otvara se Odeljenje za bolesti uva, grla i nosa u zapadnoj zgradi u prostorijama u kojima je posle požara bio smešten deo Hirurškog odeljenja. Šef odeljenja koje je imalo 21 postelju — 18 za odrasle i 3 za decu — postoje prim. dr Bogdan Popović, reaktivirani otorinolaringolog u penziji iz Zrenjanina. Mesec dana kasnije na odeljenje dolazi i dr Cvetko Popović, lekar opšte prakse^{1 6}.

21. maja 1964. god. proglašen je Osnovni zakon o organima upravljanja u ustanovama.* Uskoro se konstituše Savet Opšte bolnice »Anđa Ranković« čiju trećinu članova čine imenovani predstavnici društvene zajednice, a dve trećine su predstavnici radnog kolektiva izabrani opštim neposrednim tajnim glasanjem. Prvi predsednik Saveta bio je dr Živa Šljapić^{1 6}.

Slika 5. Otvaranje nove bolnice 8. maja 1965.

8. maja 1965. god. svečano je otvorena nova bolnica. Uskoro u novi objekt, namenski sagrađen za bolnicu, prelaze Ginekološko-akušersko, deo Hirurškog i Dečje odeljenje, Prijemna ambulanta, Laboratorija, Rendgen-kabinet, Kabinet za transfuziju i moderno opremljena kuhinja. Infektivno odeljenje i Odeljenje za bolesti uva, grla i nosa ostaju u svojim zgradama, a Interno odeljenje se širi u dotadašnje prostorije Hirurškog odeljenja na prvom spratu zgrade. Septični deo Hirurškog odeljenja ostaje

* Osnovni zakon o organima upravljanja u ustanovama Savezno veće Savezne skupštine usvojilo je 20. maja, a Organizaciono-političko veće 21. maja 1964. god.

i dalje u prostorijama u prizemlju istočne zgrade. Bolnica sada ima posteljni fond od 405 kreveta^{1 6}.

Iako svake godine bolnica prima nove lekare, još uvek se oseća nedostatak specijalističkih kadrova — rendgenologa, infektologa, patologa, fizijatra, a odlaskom prim. dr Bogdana Popovića 1966. god. i otorinolaringologa. Privremeno se ovaj problem rešava povremenim ili stalnim angažovanjem spoljnih saradnika, a u cilju trajnog rešenja kadrovskih pitanja, istovremeno se dodeljuju specijalizacije bolničkim lekarima^{1 6 16}.

Tokom 1966. god. vođe se diskusije o potrebi i preimućtvima objedinjene ambulatno-polikliničke i stacionarne zdravstvene službe. Rezultat brojnih sastanaka bila je odluka o raspisivanju referenduma u svim zdravstvenim ustanovama na teritorijama Skupština opština Vršac i Plandište koji je odlučio o integraciji ustanova u Medicinski centar. Kolektivi Psihijatrijske bolnice, Narodne apoteke i Zdravstvene stanice železničara u Vršcu odbili su integraciju zdravstvenih ustanova. Izjašnjavajući se za integraciju, 16. februara 1967. god. Medicinski centar »Anđa Ranković« u Vršcu formirali su Opšta bolnica »Anđa Ranković« iz Vršca, Dom zdravlja iz Vršca, Dom zdravlja iz Plandišta i Zdravstvena stanica iz Uljme. Nepunih godinu dana kasnije, 1. januara 1968. god. Medicinskom centru pristupa i Narodna apoteka iz Vršca.^{1 16}

Tako je tekao posleratni razvoj bolnice u Vršcu od oslobođenja grada, 2. oktobra 1944. god. do integracije sa ambulatno-polikliničkim zdravstvenim ustanovama u Medicinski centar, 16. februara 1967. god.

Izvori i literatura

¹Sećanja: dr Vasilije Anđelić, dr Jelica Belosavić-Kocić, dr Nikola Bosiok, dr Miroslav Bošnjak, Ana Brankov, mr ph Elena Bure, Ibojka Vitomirović, Budiša Gavrić, dr Vojislav Dakić, dr Erik Dunkel, dr Miroslava Dunkel, dr Milorad Đonin, dr Ivanka Đurđev, Petar Đurović, Rista Ilić, Marija Jovanović, Ružica Josimov, Milka Jočić, dr Aurora Kornja, dr Radmilo Kocić, Bogdan Lalić, Karolina Lazin, Julka Lepedat, dr Milorad Mijatović, dr Nada Milosavljević, dr Ilija Nikolajević, dr Draginja Nikolić, dr Dragiša Nikolić, Petar Njegić, dr Mihailo Pavlović, dr Uroš Peši, dr Petar Peškir, Desanka Putnik, dr Vesna Radić, dr Milutin Samukov, prim. dr Nenad Smederevac, dr Leonid Tamči, prim. dr Radenko Tešić, Sava Todorović, Dobrila Tomić, prim. dr Stevan Ćirić, Lazar Čulibrk, mr ph Ksenija Šandorov, dr Tihomir Šinžar, dr Živa Šljapić, dr Radivoj Sundić. — ²Kosta Mitrović, Pod kulom vršačkom, Novi Sad, 1969., 209, 259. — ³Ilija Nikolajević, Zdravstvene prilike u Vršcu između Prvog i Drugog svetskog rata, Zbornik radova XIX Naučnog sastanka, Novi Sad, 1968., 95-100. — ⁴Matična knjiga Gradske bolnice u Vršcu, odnosno Opšte bolnice u Vršcu. — ⁵Matična knjiga zaposlenog osoblja Opšte bolnice »Anđa Ranković« u Vršcu. — ⁶Matična knjiga službenika Opšte bolnice »Anđa Ranković« u Vršcu. — ⁷List »Politika«, Beograd, br. 13938/10. VIII. 1951., str. 6. — ⁸Ilustrovani list »Duga«, Beograd, br. 347/27. VII. 1952., str. 6-15. — ⁹List »Politika«, Beograd, br. 16641/2. XII. 1959., str. 8. — ¹⁰List »Borba«, Beograd, br. 282/2. XII. 1959., str. 10. — ¹¹List »Dnevnik«, Novi Sad, br. 4763/3. XII. 1959., str. 5. i 9. — ¹²List »Dnevnik«, Novi Sad, br. 4768/8. XII. 1959., str. 9. — ¹³Operacioni protokol Opšte bolnice »Anđa Ranković« u Vršcu od 1959. godine. — ¹⁴Lična dokumenta dr Žive Šljapića, Vršac, Trg Sonje Marinković 6. — ¹⁵Arhivska knjiga Medicinskog centra »Anđa Ranković« u Vršcu. — ¹⁶Arhiva Medicinskog centra »Anđa Ranković« u Vršcu.

*Živa Šljapić
Mihajlo Stanivuković*

VERS LA FIN DE 1944 L'HÔPITAL DE LA VILLE DE VRŠAC N'A EU QUE LE service de chirurgie et le service de médecine avec 90 lits environ. Au début de 1947 l'Hôpital s'est établi dans le bâtiment du sanatorium précédent «Sanitas» et graduellement, par la formation de nouveaux services, il en élargit le domaine de son action.

En ce temps-là l'Hôpital a renfermé le service de chirurgie et de gynécologie avec le service d'obstétrique, ainsi que le service de médecine et le service des maladies infectieuses. Vers le milieu de 1955 on ouvrit le service de pédiatrie, en 1956 le service d'ophtalmologie; en 1957 le service de gynécologie et d'obstétrique se sépara du service de chirurgie. On forma le Cabinet de transfusion sanguine en 1958 et le service d'oto-rhino-laryngologie en 1963.

Le 28 novembre 1959 un incendie avait causé de graves dégâts sur le bâtiment des services de chirurgie et de médecine. Pendant la reconstruction du bâtiment on avait déjà fait des projets pour la construction d'un nouvel hôpital qui fut ouvert le 8 mai 1965.

Par une intégration entre l'Hôpital de Vršac et les Maisons de santé de Vršac, de Plandište et de Uljma, le 16 février 1967 on forma le Centre médical «Anđa Ranković» de Vršac.

Živa ŠLJAPIĆ

BANJU I NASELJE MELENCI NEMINOVNO JE VEZATI ZA JEZERO Rusandu. Ono je privuklo prve naseljenike uz svoju istočnu obalu, a ovi su kasnije otkrili njegovu lekovitost i podigli banju*.

Jezero je potkovičastog odblika sa konveksitetom prema istoku, površine 4 km², odnosno 289 jutara.** Presečeno je veštačkim nasipom na zapadni plići deo (Mala Rusanda), odnosno istočni i severni deo (Velika Rusanda). Podzemne, izvorske vode, pa i atmosferski talozi*** snabdevaju ga vodom tako da i pored isparavanja i upijanja; nivo jezera ostaje isti. Iako se nivo podzemnih voda, u neposrednoj blizini obala, nalazi na dubini od samo 1 — 1,5 m, jezero često ne usahne i za vreme sušnih godina, ali pamti se da je jedne godine, kada je bilo atmosferskih padavina u dovoljnoj količini, jezero presušilo. Pod normalnim okolnostima dubina vode iznosi 0,5—1,5 m, a dno je prekriveno žitkim, plavocrnim muljem, debljine 0,5—1 m. Današnji sredovečni ljudi pamte moguće krajnosti: a) da se voda potpuno povuče i da podloga, žitki mulj, postane ispucana, prekrivena korom od bledosivih lamela; i b) da vodostaj poraste i do tri metra. U prvom slučaju dno isušenog jezera je ispresecano putevima uslovljenih pravaca, a u drugom, pak, nivo vode zastrašuje meštane preteći poplavom. U jesen i rano proleće, i pri normalnom, a pogotovo pri višem i visokom vodostaju, vodena masa izložena vetru biva zatalasana ugrožavajući obližnje kuće i bašte.

Jezero potiče od Panonskog Mora sudeći po mulju, bogatom organskim sastojcima koji su nastali od morske faune i flore (3):

- organskih i isparljivih materija 16,93%
- mineralnih materija 83,07%

Po mišljenju geologa Cvijića (koje je izneo tridesetih godina dvadesetog veka) duž ove ravnice pruža se, unutar zemlje, jedan zaseban sloj koji je u vezi sa naftom; kao potvrdu navodi bunar trgovca Arse Popovića iz koga se, prilikom bušenja, počela da javlja voda izmešana sa nekim zapaljivim gasovima. Panonska nizija je, ustvari, udubljenje, potolina, u zemlji-

* Reč se upotrebljava naročito u Srbiji i Makedoniji; u Hrvatskoj i Sloveniji su više u upotrebi reči toplice ili kupalište, a u Bosni i Hercegovini.

** Jedno jutro iznosi 1600 kvadratnih hvati; 1 hvat — 1,896 m.

*** Godišnji prosek je oko 600 mm.